

НАРЕДБА № 2 от 27.02.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на шум при работа

Издадена от министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването,
обн., ДВ, бр. 32 от 8.04.2003 г., в сила от 9.07.2003 г.
т. 11, р. 1, № 61а

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. (1) С наредбата се определят минималните изисквания за защита от съществуващи или потенциални рискове за увреждане на слуха с оглед осигуряване здравето и безопасността на работещите при експозиция на шум по време на работа.

(2) Наредбата се прилага във всички предприятия, където се осъществява трудова дейност съгласно чл. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд.

(3) Наредбата не се отнася за екипажите на борда на плавателни съдове и въздухоплавателни средства.

Чл. 2. Наредбата не ограничава въвеждането на правила в предприятията, осигуряващи по-добра защита и/или въвеждащи мерки за намаляване нивото на шума при източника с оглед предотвратяване на неблагоприятното въздействие на шума върху работещите.

Раздел II

Задължения на работодателя

Чл. 3. (1) Шумът по време на работа се оценява и когато е необходимо, се измерва, за да се определят работните места, работещите и условията, при които се прилагат специфичните разпоредби на тази наредба.

(2) При извършване на оценката на риска за здравето на работещите се използват дневна персонална експозиция на шум и средноседмична стойност на персоналната експозиция.

(3) Персоналната експозиция на шума на работещите е еднаква:

1. с измереното ниво на шум в dBA на работното място - при постоянен шум;
2. с еквивалентното ниво на шума в dBA - при променлив шум.

Чл. 4. (1) Работодателят планира и периодично провежда оценка и измервания на шума.

(2) Работещите и/или техните представители в предприятието участват в извършване на оценката и измерванията на шума.

(3) Оценката на персоналната експозиция на шум се извършва независимо от употребата на лични предпазни средства.

(4) Честотата на измерванията се определя в зависимост от оценката на риска, но не по-малко от един път на три години.

(5) При настъпили технологични и организационни промени на работното място оценката и измерванията на шума се провеждат отново.

(6) Контролните органи и службата по трудова медицина имат право на достъп до данните по чл. 5, ал. 4.

Чл. 5. (1) Измерванията на шума се извършват от акредитирана лаборатория.

(2) Всяко измерване трябва да е представително за дневната персонална експозиция на шум на работещите.

(3) Методите и уредите за измерване са съобразени с характеристиките на измервания шум, продължителността на експозицията, характеристиките на факторите на

средата и позволяват определяне на дневната персонална експозиция и средноседмичната стойност на персоналната експозиция.

(4) Данните от измерванията се записват и съхраняват в протокол от измерването.

Чл. 6. (1) Допустимото ниво на дневната персонална шумова експозиция на работещия е 85 dBA.

(2) Допустимата моментна максимална стойност на нивото на звуковото налягане е 140 dBA (200 Pa).

Чл. 7. Рискът от експозицията на шума се намалява до най-ниското възможно ниво, като се използват достиженията на техническия прогрес и възможностите за прилагане на мерки за намаляване на шума, ориентирани основно към източника.

Чл. 8. В случаите, когато дневната персонална шумова експозиция на работещия превишава 85 dBA, работодателят е длъжен да осигури:

1. достъп на работещите и/или техните представители в предприятието до резултатите от оценката и/или измерването на шума и пояснения за значението на тези резултати;

2. информация за работещите и/или техните представители в предприятието и обучение за:

а) потенциалния риск за увреждане на слуха им, произтичащ от експозицията на шум;

б) предприетите от работодателя мерки съгласно тази наредба;

в) задължението на работещите да спазват предприетите защитни и превантивни мерки;

г) правилната употреба на личните предпазни средства и значението на предварителните и периодичните изследвания на слуха.

Чл. 9. Когато дневната персонална експозиция на шум е по-голяма от 90 dBA:

1. на работните места се поставят предупредителни знаци;

2. където е практически възможно, в зависимост от степента на риска, достъпът до обозначените зони се ограничава;

3. работодателят определя причините за превишеното ниво, разработва и изпълнява програма от технически и/или организационни мерки за намаляване експозицията на шум на работещите до технически възможното най-ниско ниво;

4. работещите и техните представители в предприятието получават информация за превишеното ниво на шума на работните места и за предприетите мерки.

Чл. 10. (1) Независимо от предприетите мерки, когато дневната персонална експозиция на шум на работещия е по-голяма от 85 dBA, е задължително използването на лични предпазни средства (ЛПС) за защита от шум, осигурени от работодателя в достатъчно количество.

(2) Изборът на вида ЛПС се съобразява с конкретните условия на труд на всеки работещ с оглед безопасността и опазване на здравето му.

(3) Личните предпазни средства са ефикасни и подходящи, когато при правилната им употреба рискът за намаляване на слуха е по-малък от този, произтичащ от експозицията на шум на работното място без използването им.

(4) Когато използването на личните предпазни средства създава предпоставки за риск от злополука, работодателят взема подходящи мерки за отстраняване или намаляване на този риск.

Чл. 11. (1) Работодаателят предприема подходящи мерки да осигури:

1. съответствие с изискванията на чл. 7 при проектиране и изграждане на нови предприятия, на нови инсталации, работно оборудване и транспортни средства, при реконструкция, модернизация и разширяване на съществуващите сгради или инсталации и при замяна на производства или машини и транспортни средства;

2. информация на работещите относно нивото на шума при въвеждане в експлоатация на ново работно оборудване, което може да доведе до дневна експозиция, равна или по-висока от 85 dBA за 8-часов работен ден.

(2) Работодателят предприема мерки работното оборудване при правилна употреба да не създава риск за слуха на работещите.

Чл. 12. Когато условията на труд на работните места са свързани със значителни промени на дневната персонална шумова експозиция през различните работни дни, по изключение може да се допусне отклонение от изискванията на чл. 9, т. 3 и 4 за работещи, изпълняващи специфични технологични операции, но само при условие че средноседмичната стойност на персонална експозиция, установена при адекватно наблюдение, не превишава 90 dB.

Чл. 13. (1) При практическа невъзможност чрез технически средства или организация на работата да се намали дневната персонална шумова експозиция под 90 dBA и да се гарантира, че осигурените лични предпазни средства съответстват на изискванията по чл. 10, ал. 2 и 3, по изключение могат да се допуснат отклонения от тези изисквания за период от време, определен от работодателя при спазване на изискванията на чл. 9.

(2) В случаите по ал. 1 задължително се използват ЛПС с най-висока степен на защита.

(3) Когато носенето на ЛПС от работещи, извършващи специфични технологични операции, е свързано с повишаване на общия риск за здравето и безопасността и практически е невъзможно намаляването на този риск чрез други средства, се допуска по изключение отклонение от изискването за използване на лични предпазни средства за времето на извършване на тези операции, при условия и по ред, регламентирани с акт на работодателя.

(4) При допускане на отклоненията по ал. 1 и 3 се определят и предприемат мерките, чрез които рискът може да бъде ограничен до възможно най-ниско ниво. Допуснатите отклонения периодично се контролират и при наличие на практическа възможност се отменят.

(5) Работодателят уведомява съответните областни инспекции по труда за допуснатите отклонения по ал. 1 и 3.

Чл. 14. (1) Работодателят осигурява изследване на слуха на работещите, експонирани на шум, когато дневната персонална експозиция на шум не може да се намали под 85 dBA.

(2) Изследвания на слуха се провеждат с цел ранно откриване на признаци за увреждането му и запазване слуха на работещите.

(3) Службата по трудова медицина, обслужваща предприятието, организира и/или извършва изследванията на слуха на работещите.

(4) Изследвания на слуха на работещите се провеждат съгласно изискванията на Наредба № 3 от 1987 г. за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците (обн., ДВ, бр. 16 от 1987 г.; изм. и доп., бр. 65 от 1991 г. и бр. 102 от 1994 г.).

(5) На работещите се осигурява достъп до резултатите от проведените изследвания.

Раздел III

Измерване на шума

Чл. 15. Измерванията на нивото на шума за определяне на дневната персонална експозиция на шум и средноседмичната стойност на персоналната експозиция на шум се извършват на работното място.

Чл. 16. (1) Дневна персонална експозиция на постоянен шум се определя, когато работещите извършват непрекъснато повтарящи се дейности на определено работно място в продължение на осемчасов работен ден и тези дейности създават постоянно ниво на шума с широколентова честотна характеристика или разликата между нивата на шума във времето и пространството е по-малка от 5 dBA, чрез измерване на нивото на шума в dBA за време 5 min с обикновени уреди за измерване на звуково ниво (шумомери) клас I.

(2) Дневна персонална експозиция на променлив шум се определя, когато работещите извършват непрекъснато повтарящи се дейности на определено работно място в продължение на осемчасов работен ден и тези дейности създават променлив шум, на който е изложен работещият, или разликата между нивата на шума във времето и пространството е по-голяма от 5 dBA през цялото работно време:

1. чрез директно измерване на еквивалентно ниво на шума в dBA с обща продължителност най-малко 15 min на 3 цикъла, всеки с продължителност 5 min, с интегриращо-осредняващи уреди за измерване на звуково ниво клас I;

2. чрез пресмятане на еквивалентното ниво на шума при известни (измерени) нива на шума в dBA и продължителност на експозицията; изчисляването на $L_{Aeq,Te}$ се извършва по методика, посочена в БДС 15204-80, или по формулата:

$$L_{Aeq,Te} = 10 \lg \left(\sum_{i=1}^m \frac{0,1 L_{Ai}^2 t_i}{Te} \right)$$

където:

L_{Ai} е нивото на шума в dBA, излъчено за време t_i ;

m - броят на интервалите, в които се излъчва ниво на шума L_{Ai} , в dBA;

$Te = 8h$;

3. чрез дозиметри, закрепени към работното облекло на работещия, за измерване на нивото на шума при определена продължителност на експозицията, което характеризира шумовата експозиция за осемчасов работен ден.

Чл. 17. Дневната персонална експозиция на шум се изразява в dBA и се изчислява по формулите:

1. за постоянен шум:

$$L_{EP,d} = L_{A,T} + 10 \lg \left(\frac{Te}{T_0} \right)$$

където:

$L_{A,T}$ е нивото на шума на работното място в dBA;

$L_{EP,d}$

Te - дневната продължителност на персоналната експозиция на шум в h или s;

$T_0 = 8 h = 28\,800 s$;

2. за променлив шум:

$$L_{EP,d} = L_{Aeq,T} + 10 \lg \frac{T}{T_0}$$

където:

$L_{Aeq,T}$ е еквивалентното ниво на шума, определено и/или измерено на работното място, в dBA;

T_e - дневната продължителност на персоналната експозиция на шум в h или s;

$T_0 = 8 \text{ h} = 28\,800 \text{ s}$.

Чл. 18. (1) Средноседмичната стойност на персоналната експозиция на шум се определя, когато работещите извършват дейности на едно или повече работни места с еднакви или различни стойности на нивото на шума и с еднаква или различна продължителност на експозиция за една работна седмица.

(2) Средноседмичната стойност на персоналната експозиция на шум се изразява в dBA и се определя по формулата:

$$L_{EP,W} = 10 \lg \left[\frac{1}{m} \sum_{k=1}^m 10^{0,1(L_{EP,d,k} - 5)} \right]$$

При това ($L_{EP,d,k}$) са стойностите $L_{EP,d}$ за всеки от m -тите работни дни на съответната седмица.

$L_{EP,d}$ се определя по чл. 16 и 17 за съответната продължителност на работния ден.

Чл. 19. Апаратурата за измерване трябва да отговаря на следните изисквания:

1. интегриращо-осредняващите уреди за измерване на звуковото ниво да отговарят на изискванията на стандарт БДС EN 60804;

2. уредите за измерване нивото на звука да отговарят на изискванията на стандарт БДС EN 60651.

Чл. 20. (1) Когато при измерванията резултатите се записват на лента (магнитна или хартиена), при анализа на данните се отчита грешката, която се дължи на регистрирането и отчитането.

(2) Уредите, които се използват за директно отчитане на пикови стойности на нивото на шума, трябва да са с времеконстанта не по-голяма от 100 ms.

(3) Всички уреди, използвани за измерване на нивото на шума, се проверяват в съответния метрологичен център.

Чл. 21. Измерването се провежда, като се спазват следните изисквания:

1. уредите за измерване се калибрират преди започване на измерването и след завършването му;

2. нивото на шума на работното място се измерва по възможност в отсъствието на работещия, за да не се нарушава равномерността на звуковото поле; микрофонът се поставя там, където обикновено се намира ухото, изложено на най-високото звуково ниво;

3. когато работният процес изисква непрекъснато присъствие на работещия, микрофонът се поставя на такова разстояние от главата, толкова малко, за да се избегне

дифракцията в звуковото поле, и толкова голямо, за да не се намалят стойностите на нивото на шума с увеличение на разстоянието (най-подходящото разстояние е 0,10 m);

4. стандартните динамични характеристики на уредите "S" (бавно) и "F" (бързо) се използват, когато времето за измерване е по-голямо от избраната времеконстанта; те не се използват за определянето на $L_{Aeq,T}$, когато

$L_{Aeq,T}$ Тенивото на шума се изменя много бързо.

Чл. 22. Когато нивото на шума превишава минимално (по-малко или равно на 1 dBA) граничната стойност и не може да се вземе правилно решение за интервала на това превишаване, тогава измерванията се повтарят неколkokратно, за да се определи с по-голяма точност измерената стойност.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Дневна персонална шумова експозиция" е дневната индивидуална шумова експозиция на работещия на постоянно или непостоянно работно място, изразена в dBA, без да се отчита ефектът на използвани лични предпазни средства.

2. "Средноседмична стойност на персоналната експозиция на шум" е експозицията, определена на базата на стойностите на персоналната експозиция за всеки ден от работната седмица, изразена в dBA.

3. "Експозиция" е излагане на човешки организъм на въздействието на физични фактори, химични вещества или биологични агенти.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Лабораториите, упълномощени по реда на Инструкция № 1 от 1994 г. за изискванията и реда за упълномощаване на лаборатории извън системата на хигиенно-епидемиологичните инспекции за измерване стойностите на елементите, характеризиращи здравословните условия на труд, и за организацията на дейността им (ДВ, бр. 34 от 1994 г.), могат да извършват измерване на шума до изтичане на пълномощията, дадени им от главния държавен санитарен инспектор.

§ 3. На работни места, на които освен шумова експозиция има експозиция на вибрации - локални и/или общи, за тяхната оценка се прилагат БДС 16013-84 и БДС 12.1.012-80.

§ 4. Указания по прилагането на наредбата дават министърът на труда и социалната политика и министърът на здравеопазването.

§ 5. Наредбата се издава на основание чл. 276, ал. 1 от Кодекса на труда и влиза в сила 3 месеца след обнародването ѝ в "Държавен вестник".